

Микола М. Єрмошенко

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНО-ЕНЕРГЕТИЧНІЙ ТЕОРІЇ ВАРТОСТІ

У 2-й статті, присвяченій формуванню інформаційно-енергетичної теорії вартості, проаналізовано основи ціноутворення за капіталістичного і соціалістичного способів виробництва, виявлено їх спільний основний недолік, а саме: незалежно від способу виробництва в основі діючих у світі цін лежать витрати виробництва. Тому необхідним стає перехід на ціни, в основі яких були б не витрати виробництва (тобто собівартість), а оцінювання споживчих властивостей товару та функцій, що виконує виріб у сфері його споживання або використання. Для цього розроблено засади механізму формування вартості, який може стати принципово новою системою ціноутворення.

Ключові слова: інформаційно-енергетична теорія вартості; вартість; споживча вартість; споживча ціна; додатковий продукт; механізм формування вартості.

Форм. 28. Рис. 2. Літ. 10.

Николай Н. Ермошенко

МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ СТОИМОСТИ В ИНФОРМАЦИОННО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ СТОИМОСТИ

Во 2-й статье, посвященной формированию информационно-энергетической теории стоимости, проанализированы основы ценообразования при капиталистическом и социалистическом способах производства, выявлен их общий основной недостаток, а именно: независимо от способа производства в основе действующих в мире цен лежат затраты производства. Поэтому становится необходимым переход на цены, в основе которых были бы не затраты производства (т.е. себестоимость), а оценка потребительских свойств товара и функций, которые выполняет изделие в сфере его потребления или использования. Для этого разработаны основы механизма формирования стоимости, который может стать принципиально новой системой ценообразования.

Ключевые слова: информационно-энергетическая теория стоимости; стоимость; потребительская стоимость; потребительская цена; прибавочный продукт; механизм формирования стоимости.

Mykola M. Iermoshenko¹

MECHANISM OF COST FORMATION WITHIN THE INFORMATION-ENERGY COST THEORY

This is the second article, dedicated to the author's original information-energy cost theory. In this article the author analyzes the basis for price formation within both capitalist and socialist production, thus revealing their common drawback – regardless the way of production, all world prices are based on production costs. Hence, there is a need to shift to prices which are based not on production costs (that is, on prime cost), but on the consumer properties of a product, by means of which it is possible to assess the functions this product in performing while being consumed. For this, a new mechanism of cost formation is developed which can later become the basis for a brand new system of pricing.

Keywords: information-energy cost theory; cost; consumer cost; consumer price; surplus product; mechanism of cost formation.

¹ National Academy of Management, Kyiv, Ukraine.

Постановка проблеми. Запропонована у нашій статті «Наукові підходи до формування інформаційно-енергетичної теорії вартості» [2] інформаційно-енергетична теорія вартості передбачає:

- наявність єдиного світового економічного та інформаційного простору;
- перехід країн світового співтовариства на облік повної енергоємності виробництва товарів у кіловат-годинах (облік витрат по всьому технологічному ланцюжку: від видобутку сировини до виходу й продажу готової продукції) – *Еи*, квт-г;
- зацікавлену участь перших осіб країн у практичній реалізації інформаційно-енергетичної теорії вартості;
- встановлення нормативів вартості 1 квт-г роботи у єдиній прийнятій грошовій валюті або в національних валютах країн з визначенням постійного курсу валют – *Нс*;
- перехід всіх країни світу при взаємних розрахунках на споживчі ціни – *Цп*;
- необхідність розробки нормативної бази строків служби виробів, які відповідатимуть світовим стандартам – *Св*;
- розрахунки тривалості циклів виробництва готової продукції – *Тц*;
- вартісне оцінювання природних ресурсів у залежності від фізико-хімічних властивостей.

Однак насамперед слід розробити і застосувати механізм формування вартості, на основі якого можна буде реорганізувати систему ціноутворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до дії закону вартості за сучасного капіталістичного способу виробництва «в умовах монополістичної (у т.ч. олігополістичної) конкуренції ціноутворення здійснюється на основі взаємодії монополю високих та монополю низьких цін, причому визначальним є монополю високих цін, що зумовлює відсутність еквівалентності в процесі обміну товарів і послуг» [1]. В умовах капіталістичного способу виробництва закон вартості стихійно регулює розподіл суспільної праці й засобів виробництва між різними галузями товарного господарства через механізм ціноутворення. Під впливом коливань у співвідношенні попиту і пропозиції ціни товарів постійно відхиляються вгору або вниз від їхньої вартості. Відповідно до цього закону виробництво й обмін товарів здійснюється на основі суспільно необхідних витрат праці. При чому відхилення цін від вартості – це не результат якого-небудь недоліку в дії закону вартості, а навпаки, – спосіб його здійснення.

В умовах соціалістичного виробництва ціна виступає грошовим виразом вартості товарів, яка встановлюється у плановому порядку. Одне з важливих призначень ціни за соціалістичного способу виробництва полягає у тому, щоб слугувати інструментом виміру суспільних витрат праці, показувати, у що обійшлося суспільству виробництво даного виробу. Вартість продукції у такій економіці розпадається на: 1) вартість спожитих засобів виробництва; 2) вартість продукту, створеного необхідною працею; 3) вартість продукту, створеного додатковою працею [7].

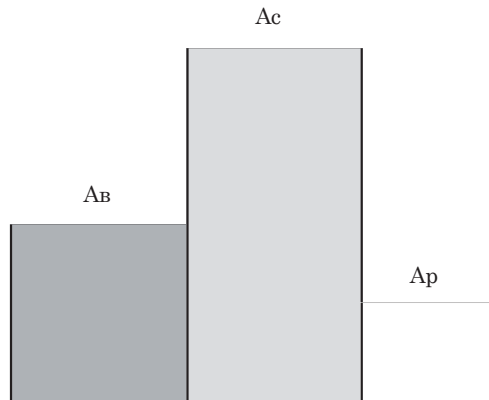
Невирішені раніше частини загальної проблеми. Незалежно від способу виробництва в основі діючих у світі цін лежать витрати виробництва, тобто

затрати матеріальних і трудових ресурсів на виробництво одиниці продукції, а остаточна ціна формується при реалізації товарних відносин під впливом «попиту і пропозиції» (ринкове господарство) або встановлюється державою у плановому порядку (соціалістичне господарство). Такий підхід до ціноутворення для багатьох країн світу (особливо у минулому соціалістичної орієнтації) на сьогодні, в умовах економічної і фінансової кризи, спаду виробництва і високої інфляції, є згубним. Стан економіки у цих країнах не може не відобразитися на стані світової економіки в цілому. Тому потрібен принципово новий підхід до ціноутворення, перехід на нові принципи економічних відносин між країнами світового співтовариства, підприємствами, споживачами.

Мета дослідження. Необхідним стає перехід на ціни, в основі яких були б не витрати виробництва (тобто собівартість), а оцінювання споживчих властивостей товару та функцій, що виконує виріб у сфері споживання або використання.

Основні результати дослідження. У відповідності до закону збереження й перетворення енергії і закону динамічного, постійного та комплексного забезпечення інформацією відповідності виробничих відносин суспільства рівню і характеру розвитку продуктивних сил – обсяг роботи має визначатися не тільки «суспільно необхідними затратами праці» (праця минула; праця жива), а й всіма факторами утворення вартості: енергія; час; інформація; природа [2].

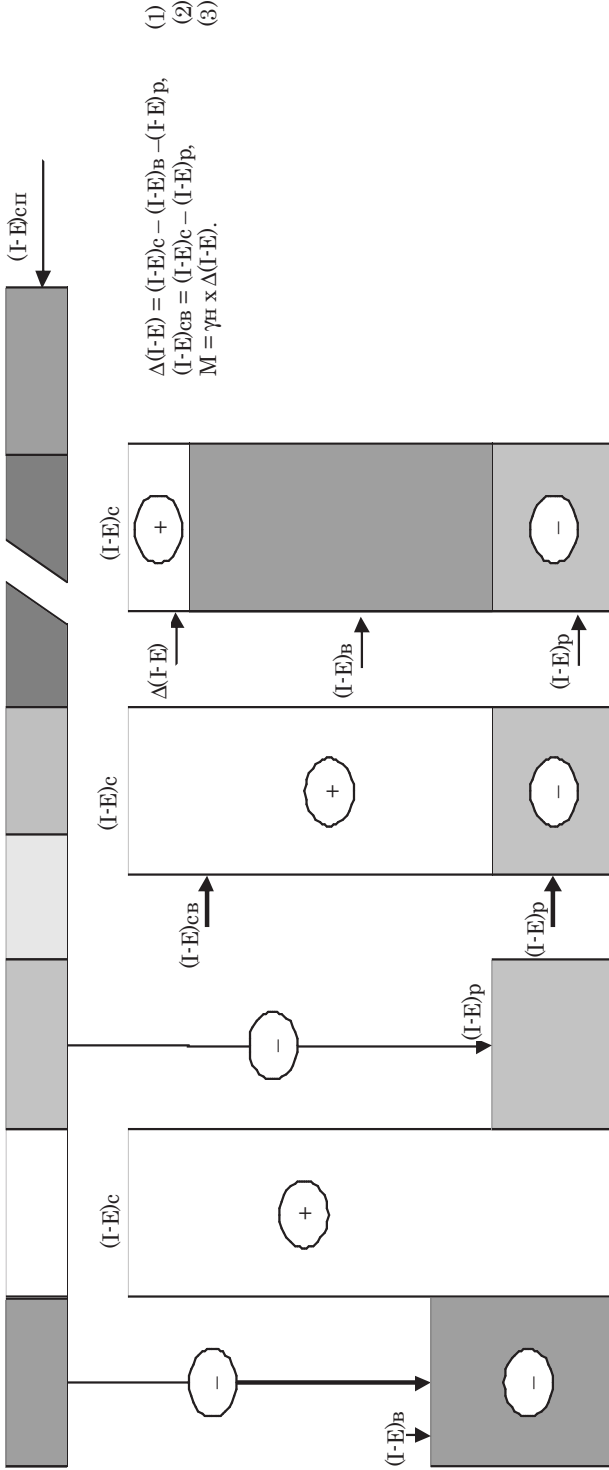
І. Механізм утворення вартості для виробів, у яких $T_c > C_v$. Механізм утворення вартості в інформаційно-енергетичній теорії вартості (*I-ETB*) розглянемо на прикладі виробництва і споживання товару (виробу), термін служби якого T_c перевищує цикл його виробництва C_v (звичайний випадок): $T_c > C_v$. У цьому випадку у сферах виробництва і споживання товару буде мати місце три види роботи, наведені на рис. 1.

Примітка: A_v – обсяг роботи з виготовлення виробу (C_v), кВт-г; A_c – обсяг роботи у сфері споживання товару за термін його служби (T_c), кВт-г; A_p – обсяг роботи з поточного і капітального ремонтів у сфері його споживання за період T_c , кВт-г.

Рис. 1. Види робіт у сферах виробництва і споживання товару, авторська розробка

За одиницю виміру роботи всіх видів (A_v , A_c , A_p) приймається одна кіловат-година (кВт-г). Обсяг роботи, виражений у кВт-г, є еквівалентним

Примітка: $(I-E)_{сп}$ – інформаційні та енергетичні ресурси суспільства (інформаційно-енергетичний потенціал або потужність); $(I-E)_в$ – інформаційно-енергетична ємність виготовлення виробу (товару), кВт-г; $(I-E)_c$ – інформаційно-енергетична ємність споживання виробу (товару) за час його служби T_c ; $(I-E)_р$ – інформаційно-енергетична ємність ремонтних робіт за час T_r ; $\Delta(I-E)$ – додана інформаційно-енергетична ємність, яка утворює додаткову вартість (додатковий продукт), кВт-г; $(I-E)_{св}$ – інформаційно-енергетична ємність, що утворює споживчу вартість виробу (товару), кВт-г; $\gamma_{пн}$ – норматив вартості 1 квт-г роботи, у прийнятних грошових одиницях; M – вартість додаткового продукту.

Рис. 2. Інформаційно-енергетичний баланс виробництва і споживання виробу (товару), авторська розробка

сумі інформаційної і енергетичної ємності: виробництва: $Av = (I-E)i$, ремонту: $Ar = (I-E)r$, споживання: $As = (I-E)s$.

Механізм утворення вартості розглянемо на основі інформаційно-енергетичного балансу приведених на рис.1 видів робіт у сферах виробництва і споживання товару (виробу), представленого на рис. 2.

Будь-яка країна (суспільство) володіє певним інформаційно-енергетичним потенціалом або потужностями ($I-Ec$) з випуску різних видів продукції (виробів), виконання певних видів робіт і послуг. При виготовленні виробу і його ремонті суспільство витрачає свої інформаційно-енергетичні ресурси і тому на рис. 2 показники інформаційно-енергетичної ємності $(I-E)v$ і $(I-E)r$ мають знак мінус (-). У сфері споживання виріб працює (виконує споживні функції) вже на суспільство, тому інформаційні та енергетичні ресурси споживання $(I-E)s$ виробу позначимо знаком (+). Якщо виріб відноситься до активної частини основних виробничих фондів, він збільшує інформаційно-енергетичний потенціал суспільства. А якщо виріб відноситься до пасивної частини основних фондів або призначений для народного споживання із значним терміном дії ($Tc > Cv$), то виконуючи власні споживчі функції протягом терміну служби, не відволікаючи на своє відтворення інформаційно-енергетичні ресурси суспільства, він надає можливість використовувати ці ресурси на інші цілі: на розширене відтворення подібних виробів або на випуск інших виробів у відповідності до потреб суспільства.

При визначенні інформаційної енергоємності виробу $(I-E)v$ слід враховувати всі інформаційні та енергетичні затрати (інформаційні затрати, електроенергію, паливо, живу і минулу працю), приведені до кіловат-годин, по всьому технологічному циклу (від видобутку сировини до випуску готової продукції). До інформаційних затрат відносяться не лише затрати на пошук і обробку інформації, використання інформаційних технологій, але й на розробку і випуск товарів-інновацій та розробку і використання технологій-інновацій, які містяться в інформаційних ресурсах.

Аналогічним чином визначається інформаційна енергоємність поточного і капітального ремонтів $(I-E)r$, тільки з врахуванням строку служби виробу Tc та його специфіки.

До випуску виробу у серійне виробництво виробнику слід провести його стендові випробування з метою визначення довговічності найбільш зношуваних деталей і вузлів (визначити час роботи кожної деталі і вузлу до їх заміни і частоту замін за весь час експлуатації) і за інформаційною енергоємністю їх виробництва визначити інформаційною енергоємність капітального і поточного ремонтів деталей і вузлів, що входять до складу виробу. Ці дані наводяться у паспорті виробу.

Якщо таку роботу не проведено і немає відміток у паспорті виробу про інфо-енергоємність наступних ремонтних робіт, вони беруться на рівні інфо-енергоємності виготовлення виробу, якщо термін служби виробу (Tc) перевищує або дорівнює 5 рокам. В усіх випадках, якщо строк служби виробу перевищує 10 років, інформаційною енергоємність ремонтних робіт береться на рівні інформаційною енергоємності виготовлення виробу, тобто $(I-E)r = (I-E)v$ за умови $Tc \geq 10$ років.

Задля зручності (у практичних розрахунках) інфо-енергоємність поточного і капітального ремонтів доцільно виразити через інфо-енергоємність виготовлення виробу:

$$(I - E)p = \alpha p \times (I - E)v; \quad \alpha p \leq 1 \text{ (кВт-г)}, \quad (4)$$

де αp – коефіцієнт ремонтних робіт.

При $T_c \geq 10$ $\alpha p = 1$. Величина коефіцієнта αp встановлюється в залежності від терміну служби виробу на основі виробничого досвіду ремонтних підприємств або розрахунковим шляхом на основі стендових випробувань.

В інформаційно-енергетичній теорії вартості особливу роль відіграє показник $(I - E)c$ – «інформаційні та енергетичні ресурси споживання» виробу у кіловат-годинах. Розглянемо більш детально утворення інформаційно-енергетичних ресурсів суспільства за рахунок споживання виробу (товару) і метод його виміру.

Будь-який виріб має свій цикл виробництва (C_v) та інформаційну енергоємність виробництва $(I - E)v$, строк служби (T_c). Якщо строк служби виробу дорівнює циклу виробництва ($T_c = C_v$), суспільство вимушене витратити свої інформаційні енергоресурси (інформаційно-енергетичний потенціал) на просте відтворення цього виробу. І скільки би цей виріб за часом не виробляли, кількість виробів у сфері споживання буде постійною. У цьому випадку для збільшення випуску цих виробів необхідні інвестиції на розвиток потужностей.

Але якщо строк служби виробу перевищує цикл його виробництва ($T_c > C_v$), то має місце розширене відтворення цього виробу без додаткових інвестицій у розвиток потужностей (має місце додатковий продукт). Це пов'язано з тим, що протягом свого строку служби (T_c) виріб не відволює інформаційно-енергетичні ресурси суспільства на своє відтворення. Суспільство їх витрачає на збільшення випуску цих та інших виробів. Величину цих ресурсів споживання можна визначити за формулою:

$$(I - E)c = (I - E)v \times T_c / C_v; \quad T_c > C_v. \quad (5)$$

Відношення строку служби виробу до його циклу виробництва назовемо коефіцієнтом ефективності виробництва даного виробу (K_t):

$$K_t = T_c / C_v, \quad (6)$$

тоді

$$(I - E)c = K_t \times (I - E)v. \quad (7)$$

Таким чином, отримуємо наступну закономірність: за $K_t = 1$ маємо просте відтворення, а за $K_t > 1$ – розширене відтворення без додаткових інвестицій у розвиток потужностей або інфо-енергетичний потенціал суспільства. Цю закономірність назовемо **першою закономірністю** інформаційно-енергетичної теорії вартості і сформулюємо її таким чином: *якщо строк служби виробу перевищує за часом цикл його виробництва, то має місце розширене відтворення виробу (утворення доданого продукту) без додаткових інвестицій у розвиток потужностей ($T_c > C_v$, $K_t > 1$).*

Коефіцієнт ефективності (K_t) означає також кількість випущених виробів за рахунок інфо-енергоресурсів споживання за період T_c . Таким чином, завдяки довготривалому строку служби ($T_c > C_v$) виріб «дозволив» суспільству

не відволікати на своє відтворення інформаційні та енергетичні ресурси (роботу), а збільшити випуск цих виробів у кількості:

$$Pi = K_T = T_C / C_V \text{ (од.)} \quad (8)$$

де Pi – кількість виготовлених виробів за період T_C (од.) за рахунок інфо-енергоресурсів споживання $(I-E)C$.

Тоді *друга закономірність* інформаційно-енергетичної теорії вартості буде такою: кожний виріб протягом свого строку служби (T_C) зберігає імпульс раніше витраченої на його виробництво інформації та енергії (роботи) $(I-E)V$, звільняючи інформаційні та енергетичні ресурси в обсязі: $(I-E)C = (I-E)V \times K_T$, кВт-г.

Приймаючи єдиний у світі норматив вартості одиниці роботи у кВт-г у грошовому виразі – γ_n , можна перейти до грошової оцінки відповідних видів робіт (рис. 1 і 2) або іншими словами – до цін за схемою:

$$C_V = \gamma_n \times A_V = \gamma_n \times (I-E)V; \quad (9)$$

$$C_{C_V} = \gamma_n \times (A_C - A_P) = \gamma_n \times [(I-E)C - (I-E)P] = \gamma_n \times [K_T \times [(I-E)C - \alpha P \times (I-E)V] = \gamma_n \times (I-E)V(K_T - \alpha P), \quad \alpha P \leq 1; \quad (10)$$

$$C_P = \gamma_n \times A_P = \gamma_n \times (I-E)P = \gamma_n \times \alpha P \times (I-E)V; \quad (11)$$

$$M = \gamma_n \times \Delta(I-E) = \gamma_n \times [(I-E)C - (I-E)V - (I-E)P] = \gamma_n \times [K_T \times [(I-E)V - (I-E)V - \alpha P \times (I-E)V] = \gamma_n \times (I-E)P[K_T - 1 - \alpha P], \quad (12)$$

де C_V – ціна виробництва виробу; C_{C_V} – споживча ціна виробу; C_P – вартість ремонтних робіт за строк служби виробу (C_V); M – вартість додаткового продукту.

Норматив вартості одного кВт-г роботи γ_n може прийматися у національних грошових одиницях, але тоді необхідно за цими нормативами встановлювати курс національних валют.

У формулі (12) складова $[K_T - 1 - \alpha P]$ відображає кількість додаткового продукту в натуральному виразі (од. тощо):

$$\Delta Pi = [K_T - 1 - \alpha P]. \quad (13)$$

Для виробів тривалого часу дії ($T_C \geq 10$ років) затрати на поточний і капітальний ремонт сягають максимальної величини і стають на рівні інфо-енергоємності виготовлення виробу. У цьому випадку коефіцієнт ремонтних робіт $\alpha P = 1$, а формула (13) матиме вигляд:

$$\Delta Pi = (K_T - 2)j = (T_C / C_V - 2)j. \quad (14)$$

Вартість додаткового продукту у цьому випадку визначається за формулою:

$$M = \gamma_n \times (I-E)V \times \Delta Pi = \gamma_n \times (I-E)V \times (K_T - 2); \quad K_T = T_C / C_V > 2. \quad (15)$$

II. Механізм утворення вартості для виробів, у яких $T_C \leq C_V$. Вироби, у яких строк служби T_C дорівнює або є меншим за цикл його виробництва C_V , відносяться до продукції разового споживання або короткострокової дії. Для цього виду виробів суспільству постійно необхідно витрачати свої інфо-енергоресурси на просте відтворення виробів, а для збільшення їх випуску необхідні інвестиції у розвиток потужностей, якщо є потреба в цьому у суспільства. Вироби такого роду не потребують затрат на поточний і капітальний ремонт

($A_p = 0$), але вони і не звільняють інфо-енергоресурси у сфері споживання ($A_c = 0$).

Споживчі ціни за $T_c \leq C_B$ дорівнюють цінам виробництва і можуть визначатися за наступною формулою:

$$C_{CB} = C_B = \gamma n \times (I - E)v, \quad K_t \leq 1. \quad (16)$$

Прибуток у таких цінах може бути за рахунок відхилення ціни від вартості в результаті застосування більш досконалої технології, скорочення циклу виробництва виробів (відносно середньогалузевих показників і середніх ринкових цін на аналогічні вироби). Однак додатковий продукт у подібних випадках не створюється: лише має місце «гра цін» і перерозподіл національного доходу, що викликано різним рівнем застосовуваної технології. Ці відхилені ціни від вартості не мають перевищувати 10–20%.

Таким чином, можна сформулювати *третю закономірність* інформаційно-енергетичної теорії вартості: *якщо строк служби виробу дорівнює або є меншим за цикл його виробництва ($T_c \leq C_B$), має місце просте відтворення виробів (без утворення додатного продукту), і для збільшення випуску продукції необхідні інвестиції у розвиток потужностей.*

У цьому випадку з метою підвищення коефіцієнта ефективності (K_t) необхідно скорочувати цикл виробництва виробів (C_B) шляхом застосування найсучасніших інновацій-технологій з метою підвищення продуктивності праці.

III. Особливості визначення вартості машин і механізмів. Для машин і механізмів, тобто активної частини основних виробничих фондів, строк служби набагато перевищує цикл виробництва ($T_c \geq C_B$). Переважна кількість обладнання має вік більше 10 років, а строк служби окремих машин і механізмів сягає 20 і більше років. За таких строків експлуатації коефіцієнт ремонтних робіт сягає максимального значення: $\alpha_p = 1$. Тоді формула (10) для визначення споживчої ціни на машини і обладнання буде мати вигляд:

$$C_{CB} = \gamma n \times (I - E)v \times (K_t - 1). \quad (17)$$

Як правило, виробництво машин і механізмів спрямоване на технічне переозброєння і реконструкцію діючих підприємств, створення нових виробництв. Це збільшує інфо-енергетичний потенціал країни. При цьому інфо-енергоресурси споживання можна розраховувати за формулою:

$$(I - E)c = \eta \times N \times T_c, \quad (18)$$

а споживча ціна машини або механізму може визначатися за формулою:

$$C_{CB} = \gamma n \times [(I - E)c - (I - E)p] = \gamma n \times [\eta \times N \times T_c - (I - E)v], \quad (19)$$

$$(I - E)p = (I - E)v \text{ при } T_c \geq 10 \text{ років,}$$

де η – КПД машини або механізму; N – потужність електродвигунів, кВт-г; T_c – строк служби машини або механізму.

Формулу (19) доцільно застосовувати при визначенні споживчих цін на машини і обладнання лише у тому разі, коли дотримується наступна умова:

$$\eta \times N \times T_c > (I - E)v \times K_t. \quad (20)$$

Якщо умова (20) не дотримується, то для визначення споживчої ціни використовується формула:

$$Ц_{СВ} = \gamma_n \times (I - E) \times V \times (K_T - 1). \quad (21)$$

На ринку товарів виробни мають реалізовуватися за споживними цінами, які в залежності від попиту і пропозиції можуть коливатися від мінімального рівня (ціни виробництва – $Ц_{СВ} = Ц_V = \gamma_n \times (I - E) \times V$ до її максимального рівня: $Ц_{СВ} = \gamma_n \times (I - E) \times V \times (K_T - 1)$ або при $\eta \times N \times T_{Ц} > (I - E) \times V \times K_T$ за ціною $Ц_{СВ} = \gamma_n \times (\eta \times N \times T_{Ц} - (I - E) \times V)$, тобто в межах прибутку.

Будь-які відхилення споживчих цін у бік збільшення від указаних меж є неприпустимими, можуть кваліфікуватися як спекуляція і повинні обмежуватись законом.

IV. Особливості визначення вартості сільськогосподарської продукції. При визначенні вартості продукції сільського господарства до показника інфо-енергоємності $(I - E) \times V$ необхідно, крім затрат інформації, електроенергії, палива і трудових ресурсів, включати і затрати сонячної енергії, яка припадає на 1 кв. метр зайнятої під посівами (або посадкою) площі у даному регіоні за весь період польових робіт. Розрахунки затрат енергії можливо вести, використовуючи дані за середньою температурою повітря у певний період.

Врахування сонячної енергії в ціні сільськогосподарської продукції необхідне як альтернатива (еквівалент) врахуванню фізико-хімічних властивостей матеріалів при формуванні споживчих цін на промислові виробни, зважаючи на те, сонячна енергія у сільському господарстві виконує ще й технологічну функцію у формуванні (рості) рослин.

Крім того, врахування у вартості продукції сільського господарства сонячної енергії надає імпульс до широкого розвитку парниково-тепличного господарства, що особливо є актуальним у країнах північних широт. Це стане можливим за рахунок більш високого загального рівня цін на продукцію сільського господарства, до яких можуть вписатися інфо-енергетичні затрати у районах крайньої півночі. При врахуванні сонячної енергії у цінах на продукцію сільського господарства буде мати місце прибуток як «дар природи» при $T_{Ц} < C_V$.

V. Механізм еквівалентних розрахунків.

А. Еквівалентні розрахунки на цінній основі. В основі еквівалентних розрахунків між країнами світового співтовариства, підприємствами, окремими громадянами мають бути споживчі ціни на товари у припустимих межах (між максимальною і мінімальною величинами), які можуть коливатися в залежності від конкретних умов ринкової ситуації та інших чинників:

$$Ц_{СВ(мін)} = \gamma_n \times (I - E) \times V; \quad (22)$$

$$Ц_{СВ(макс)} = \gamma_n \times (I - E) \times V \times (K_T - \alpha_p); \quad (23)$$

де

$$K_T = T_{Ц} / C_V \geq 1; \alpha_p \leq 1.$$

Ці формули носять загальний характер. У кожному конкретному випадку можуть бути свої особливості визначення споживчих цін:

1) для машин і механізмів ($K_T > 1$):

$$Ц_{СВ} = \gamma_n \times (I - E) \times V \times (K_T - \alpha_p), \text{ якщо } \eta \times N \times T_{Ц} < (I - E) \times V \times K_T; \quad (24)$$

$$Ц_{СВ} = \gamma_n \times [\eta \times N \times T_{Ц} - \alpha_p \times (I - E) \times V], \text{ якщо } \eta \times N \times T_{Ц} < (I - E) \times V \times K_T; \quad (25)$$

2) для предметів праці й виробів тривалого строку служби ($K_T > 1$):

$$Ц_{СВ} = \gamma_H \times (I - E)V(K_T - \alpha\rho), \quad \alpha\rho \leq 1; \quad (26)$$

3) для виробів одноразової й короткострокової дії ($K_T \leq 1$):

$$Ц_{СВ} = \gamma_H \times (I - E)V. \quad (27)$$

Б. Еквівалентні розрахунки на безціновій основі. Еквівалентні розрахунки між товаровиробниками і споживачами, між окремими країнами можуть здійснюватися й на основі інфо-енергоємності виробництва за схемою:

$$\sum_{i=1}^{i=n_1} (I - E)v_i(K_T - \alpha\rho)i = \sum_{j=1}^{j=n_2} (I - E)v_j(K_T - \alpha\rho)j, \quad (28)$$

де $(I - E)v_i$ – інфо-енергоємність виготовлення i -го виробу, кВт-г; $(I - E)v_j$ – інфо-енергоємність виготовлення j -го виробу, кВт-г; $K_T i$, $K_T j$ – відповідно коефіцієнти ефективності виробництва i -го та j -го виробів; $\alpha\rho i$, $\alpha\rho j$ – відповідно коефіцієнти ремонтних робіт i -го та j -го виробів; n_1 , n_2 – відповідно кількість виробів, які можна обміняти на безціновій основі.

Для виробів тривалого строку дії ($T_C \geq 10$ років, $\alpha\rho = 1$) інфо-енергоємність ремонтних робіт приймається на максимальному рівні, що відповідає інфо-енергоємності виготовлення виробу (товару), тобто $(I - E)\rho = (I - E)V$. В інших випадках коефіцієнт $\alpha\rho$ встановлюється на основі стендових випробувань виробника або дослідним шляхом (на основі досвіду роботи спеціалізованих підприємств з ремонту обладнання).

Висновки:

1. Джерела й механізм формування вартості і додаткового продукту як предмет наукової дискусії економістів з давніх пор дозволяє вирішити проблему еквівалентного обміну товарами (проблему ціноутворення), встановити єдині «правила гри» для всього світового співтовариства, визначити вектор суспільного розвитку.

2. Додатковий продукт (прибуток) утворюється тільки від тих виробів, у яких строк служби перевищує цикл їх виробництва ($T_C > C_B \rightarrow M$).

3. Відношення строку служби виробу до циклу його виробництва характеризує ефективність виробництва: $K_T = T_C / C_B$ (коефіцієнт ефективності).

4. Відношення коефіцієнтів ефективності на начало й кінець досліджуваного періоду характеризує інтелектуальний внесок виробників у додатковий продукт суспільства. Коефіцієнт інтелектуального внеску: $K_i = K_T(\text{факт}) / K_T(\text{баз})$. Інформаційно-енергетична теорія вартості дозволяє більш ефективно задіювати інтелектуальний потенціал суспільства і окремої людини.

5. Утворення прибутку відбувається також за рахунок природного чинника при виробництві сільськогосподарської продукції (сонячне світло, природно-кліматичні умови, опади тощо). Це так звані «дари природи».

6. За вартістю однієї кіловат-години в національних валютах визначається їхній точний курс по відношенню до валют інших країн.

7. Товар виконує свою споживну функцію, звільняючи суспільству протягом свого строку служби інфо-енергоресурси $[(I - E)C \times K_T]$, які розходуються на розширене відтворення (утворення додаткового продукту).

8. Для реалізації інформаційно-енергетичної теорії вартості, переходу на споживчі ціни і механізм еквівалентних розрахунків необхідно:

- встановити єдиний норматив вартості однієї кіловат-години (γH) або в національних валютах;
- організувати облік повної інфо-енергоємності виготовлення товарів, який враховує затрати на інформацію, електроенергію, паливо, трудові ресурси по всьому технологічному ланцюжку (від видобутку сировини до випуску готової продукції) – $(I-E)V$, кВт-г;
- встановити нормативи строків служби виробів, які відповідають світовим стандартам – T_c ;
- перейти на механізм еквівалентних розрахунків із застосуванням споживчих цін.

9. На виробі тривалого строку служби необхідно у договорі купівлі-продажу передбачити право покупця придбавати запасні частини і матеріали у виробника на ремонт виробу протягом строку його служби за ціною виробництва.

10. Ввести у практику виробництва наступний порядок: до випуску в серію будь-якого виробу (товару) проводити стендові (лабораторні) випробування на надійність і довговічність окремих найбільш відповідальних деталей та вузлів, із зазначенням у паспорті виробу інфо-енергоємності його виробництва і ремонтних робіт $[(I-E)V, (I-E)\rho, \text{ у кВт-г}]$, а також строків служби і циклу виробництва (T_c, C_b).

11. Для визначення інфо-енергоємності виготовлених виробів слід використовувати показники електролічильників, інших контрольно-вимірних приборів з обліку енергоносіїв (газ, паливо), даних обліку трудових та інформаційних ресурсів на підприємстві.

1. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.С. Юрій; За ред. С.В. Мочерного. – Львів: Світ, 2005. – Т. 1. – 616 с.
2. Єрмошенко М.М. Наукові підходи до формування інформаційно-енергетичної теорії вартості // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – №8. – С. 15–23.
3. Маркс К., Енгельс Ф. Сочинения. – Изд. 2-е. – М.: Гос. изд-во полит. лит., 1960. – Т. 23: Маркс К. Капитал (Т. 1). – 907 с.
4. Маслов А.О. Інформаційна економіка: становлення, структура та теоретичне осмислення: Монографія. – К.: Аграр Медіа Груп, 2012. – 432 с.
5. Маслов А.О. Теорія інформаційної економіки та її інституційно соціальні витоки // Теоретичні та прикладні питання економіки: Збірник наук. праць. – 2012. – Вип. 28. – С. 72–78.
6. Мельник Л.Г. Информационная экономика. – Сумы: Университетская книга, 2003. – 288 с.
7. Нечаев Ю.В., Палкин Ю.И. Популярная политэкономия. – К.: Политиздат Украины, 1986. – 254 с.
8. Подолинський С.А. Вибрані твори / Упорядник Л.Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2000. – 234 с.
9. Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. – М.: Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.
10. Філософія: Навч. посібник / В.С. Зубов, Н.В. Зубова, І.М. Молчанов, Ю.В. Осічнюк та ін.; За заг. ред. д-ра філос. наук, проф. Ю.В. Осічнюка. – К.: Атіка, 2003. – 461 с.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2014.